

HSY:n alustava toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2023–2025 (AK)

Hallitus 17.06.2022 § 73
579/02.020.200.2000/2022

Esittelijä	Toimitusjohtaja Tommi Fred
Valmistelijat	Talousjohtaja Minna Haapala, puh. 050 451 0030 Controllerit Iina Kuutti ja Paula Mäkilaurila, puh. 09 156 11

Yleistä

HSY:n yhtymäkokouksen on kuntalain mukaan hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kuntayhtymän seuraavan vuoden talousarvio. Samassa yhteydessä on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kuntayhtymän toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja se on laadittava siten, että edellytykset kuntayhtymän tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa tuottavuustavoitteena on ollut keskimääräinen 1,5 %:n vuotuinen tuottavuuden paraneminen.

Myyntituottojen budjetoinnissa on huomioitu toimintavolyymien ja toiminnan muutokset sekä vesihuollon ja jätehuollon alustavat taksamuutokset.

Yleisenä kustannustason muutoksena talousarviovuodelle 2023 on käytetty 2 %:ia, ellei tarkempaa ennustetta ole ollut käytettävissä. Inflaatiokerrointa tarkennetaan syksyllä lopullisen talousarvion valmistelussa. Suunnitelmavuodet on esitetty vuoden 2023 hintatasossa.

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen toukokuussa 2022 hyväksymään 10 vuoden investointiohjelmaan.

HSY:n perussopimuksen mukaan toiminta- ja taloussuunnitelmasta on pyydettävä jäsenkaupunkien lausunnot ennen sen hyväksymistä. Lausunnot HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2023–2025 pyydetään 31.8.2022 mennessä.

Tavoitteet

HSY:n toiminta- ja taloussuunnitelman 2023–2025 tavoiteasetanta ja budjetointi perustuvat HSY:n hallituksen esittämään strategiaan 2030, josta yhtymäkokous päättää marraskuussa 2022. Tavoiteasetanta ja budjetointi perustuvat myös jäsenkuntien omistajaohjauksen tavoitteisiin. Esitetyn strategian 2030 neljä painopistettä sekä niitä toteuttavat yhteensä kymmenen strategista päämäärää ovat:

- Ympäristövastuu: Hiilineutraali pääkaupunkiseutu, Kiertotalouden keskiössä ja Puhdas Itämeri
- Työn murros: Pito- ja vetovoimainen työnantaja sekä Osaava ja kehittyvä henkilöstö
- Kestävä talous: Tehokasta ja taloudellista toimintaa ja Tasapainoinen talous
- Asukaskokemus: Vastuulliset ja kehittyvät palvelut, Turvattu juomavesi ja Toimintaa lähiympäristöstä huolehtien

Toiminta

HSY:n verkostoon pumpatun vesimäärän arvioidaan hitaasti kasvavan suunnittelukaudella. Vuonna 2023 tuotetun veden määrän arvioidaan olevan 97,2 miljoonaa m³ ja laskutettavan vedenmyynnin 76,8 miljoonaa m³. Viikinmäen ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoilla käsiteltävän jäteveden määrän arvioidaan olevan yhteensä 154,8 miljoonaa m³ vuonna 2023.

Vuonna 2023 asiakaskiinteistöillä tehdään noin 8,7 miljoonaa jäteastiatyhjennystä ja kuljetetaan jätteitä yhteensä noin 386 000 tonnia. Jätteen energiakäyttöön Vantaan Energian jätevoimalaan toimitetaan jätteitä yhteensä noin 207 000 tonnia. Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskukseen vastaanotetaan jätteitä yhteensä noin 247 000 tonnia.

Henkilöstö

Henkilöstön määrällinen tarve on arvioitu voimassa olevassa henkilöstösuunnitelmassa 2022–2024. Henkilöstömäärien toteutumat ovat aikaisemmin jääneet suunniteltua alemmalle tasolle. Henkilöstösuunnitelma päivitetään syksyn lopullisen toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä.

Käyttötalous

HSY:n toimintatuotot vuonna 2023 ovat 419,1 miljoonaa, 22,7 miljoonaa (5,5 %) enemmän vuoden 2022 ennusteeseen verrattuna. Myyntituottojen budjetoinnissa on otettu huomioon toimintavolyymien muutokset sekä talousmallien mukaiset alustavat hintamuutokset.

Vesitaksoihin on laskettu alustavasti 3 % reaalikorotus inflaatiovaikutuksen 4 % lisäksi. Hintojen nostotarve perustuu menossa olevan suuren investointitarpeen ja siitä seuraavan rahoituskulujen kasvun kattamiseen. Liittymismaksut ovat edelleen korkealla tasolla, mutta niiden arvioidaan laskevan rakentamisen kiihkeimmän kasvun vuosista.

Jätehuollon toimintatuottojen arvioidaan hieman kasvavan. Sekajätteen määrän arvioidaan edelleen laskevan mutta hyödynnettävien ja kierrätettävien jakeiden määrien jatkavan kasvuaan. Metallin ja sähkön hintoihin liittyy suurta epävarmuutta, mikä vaikuttaa suuresti näistä saataviin tuloihin. Tulokertymää lisää biojätteen erilliskeräyksen laajentuminen ja taksamuutokset. HSY valmistelee jätemaksujen korottamista keskimäärin 4,5 prosentilla. Korotus vastaa arvioitua kustannustason nousua erityisesti jätteen kuljetuksen ja käsittelyn osalta. HSY varaa asuinkiinteistöjen haltijoille sekä muille tahoille, joille asian ratkaisulla voi olla vaikutusta, mahdollisuuden lausua mielipiteensä jätetaksan valmisteluun liitteenä olevan kuulutuksen mukaisesti.

Jäsenkunnilta perittävät kuntaosuudet ovat noin prosentti HSY:n toimintatuloista. Kuntaosuuksilla katetaan ne seutu- ja ympäristötiedon sekä ilmastoinfon toiminta- ja pääomakulut, joita ei saada katettua palvelutuotannon myynnistä ja hankerahoituksista saaduilla tuloilla. Vuonna 2023 laskutettavat kuntaosuudet ovat 4,49 miljoonaa euroa, jossa kasvua edellisestä vuodesta on 3,3 %. Vuoden 2022 tulosenusteeseen mukainen kumulatiivinen ylijäämä noin 0,47 miljoonaa on kohdistettu täysimääräisesti suunnitelmakaudelle etupainotteisesti kuntaosuuksia vähentäväksi.

HSY:n toimintamenot vuonna 2023 ovat 205,1 miljoonaa euroa, joka on 10,8 miljoonaa (5,0 %) vähemmän kuin vuoden 2022 ennusteessa. Toimintamenojen budjetoinnissa on huomioitu toiminnan muutokset ja merkittävimmät tiedossa olevat kustannusmuutokset. Suuri vaikutus kuluihin on Blominmäen jätevedenpuhdistuksen käyttöönottolla. Vuosille

2023–2025 on kuluissa huomioitu Suomenojan laitoksen purkukustannuksia yhteensä 17 milj. euroa ja vuodelle 2022 tehdään kustannusarvion 17 milj. euron varaus. Henkilöstökuluihin sisältyy arvioidun palkkaratkaisun vaikutukset keskimäärin 2,5 %.

Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena syntyvä toimintakate vuonna 2023 on 216,2 miljoonaa (51,6 %), kun sen vuonna 2022 ennustetaan olevan 183,3 miljoonaa (46,2 %). Ero johtuu suurelta osin vuodelle 2022 tehdystä varauksesta Suomenojan laitoksen purkuun sekä myyntituottojen arvioidusta kasvusta. Suunnitelmavuonna 2024 toimintakate paranee ja on 226,6 miljoonaa (52,3 %) ja vuonna 2025 238,8 miljoonaa (53,3 %).

Nettorahoituskulut vuonna 2023 ovat 72,0 miljoonaa. Korkokuluista 59,8 miljoonaa euroa on jäsenkunnille perustamislainoista maksettavia korkoja. Peruspääoman korko, jota jäsenkunnat alkoivat periä vuodesta 2021, on 0,5 % vuonna 2022 ja vuosina 2023–2024 1% ja vuonna 2025 1,5%. Rahoitustuottoihin on budjetoitu 1,7 miljoonan euron osinkotuotot Uudenmaan Voima Oy:ltä vuodelle 2023 ja vuosille 2024–2025 1,5 miljoonaa. Suunnitelmakaudella nettorahoituskulut kasvavat, ollen vuonna 2025 76,5 miljoonaa euroa.

Toimintakatteen ja rahoituserien jälkeen syntyvä vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2023 vuosikate on 144,2 miljoonaa, kun investoinnit ja lainojen lyhennykset ovat yhteensä 280 miljoonaa euroa. Erityisesti vesihuollon investointien rahoittamiseksi suunnitellulla tasolla joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa koko suunnitelmakauden ajan yhteensä noin 432,8 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos vuonna 2023 on vuosikatteesta vähennettävien pysyvien vastaavien (käyttöomaisuus) poistojen jälkeen 7,5 miljoonaa euroa alijäämäinen, vuonna 2024 2,6 miljoonaa ylijäämäinen ja vuonna 2025 8 miljoonaa ylijäämäinen. Jätehuollon investointivarauksen aiempaan purkamiseen liittyvien poistoerokirjausten jälkeen tilikauden alijäämä on 7,4 miljoonaa euroa vuonna 2023.

Investoinnit

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen toukokuussa 2022 hyväksymään 10 vuoden investointiohjelmaan. Vuonna 2023 investoinnit ovat yhteensä 204,6 miljoonaa euroa, josta 177,0 miljoonaa on vesihuollon ja 22,9 miljoonaa jätehuollon investointeja.

Blominmäen jätevedenpuhdistamon valmistuminen pudottaa vesihuollon kokonaisinvestointien määrän suunnitelmakauden vuosilla keskimäärin noin 180 milj. euroon vuodessa. Vesihuollon investointien taso säilyy suunnitelmakaudella kuitenkin korkealla tasolla johtuen pääosin jäsenkuntien edelleen korkeana säilyvästä infrastruktuuri-investointien tasosta. Erityisesti suuret raidehankkeet nostavat näiden investointien määrää. Tämä vaikuttaa erityisesti johtosiirtojen ja osin verkostojen saneerausinvestointien kustannuksiin. Suunnitelmakaudella jatkuvat Kruunusiltojen ja Kalasataman raitiotiehankkeet ovat tyyppiesimerkkejä kauden raidehankkeista. Lisäksi on varauduttu Espoon kaupunkiradan aiheuttamiin johtosiirtoihin. Kaavoituksen mukainen alueverkoston laajentuminen säilyy edelleen vakaana korkealla tasollaan.

Kaupunkilähtöisten investointien säilyessä suurina on HSY:n vesihuolto joutunut sopeuttamaan investointeja siirtämällä eteenpäin vesihuoltolähtöisiä hankkeita. Tästä huolimatta myös vesihuoltolähtöisten investointien taso säilyy suhteellisen vakaana. Tämä johtuu muutamasta suuresta hankekokonaisuudesta, joiden viivästyttäminen on hankalaa tai epätarkoituksenmukaista. Esimerkkeinä mainittakoon Blominmäen

käyttöönottoon liittyvät kokoojaviemärikäännöt, Vantaan vedenjakelun vahvistamiseen liittyvät strategiset hankkeet sekä yhteishankkeet jäsenkuntien kanssa. Nämä on aikataulutettu yhteistyössä niin, että muodostuu järkevä investointikokonaisuus. Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinneissa jatkuu muun muassa Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen kapasiteetin nosto ja perusparannus, Pitkälän pk 1 rakennussaneeraus sekä Vanhakaupungin selkeytyshallin vesikaton ja julkisivujen saneeraus.

Vedenjakelun uudisinvestoinneissa vahvistetaan mm. Helsinki-Vantaa lentoaseman suunnan vedenjakelua. Viemäröinnin uudisinvestoinneissa Aleksis Kiven kadun alueella tehdään merkittäviä viemäröinnin uudistamisia, joihin liittyy myös sekaviemäröinnin eriyttämisiä. Haja-asutusalueen suurimpia kohteita ovat Kiilan, Riipilän ja Reunan alueet. Suuria kaupunkilähtöisiä saneerauksia tehdään em. suurten raidehankkeiden lisäksi erityisesti Helsingissä, jossa rakennetaan useita kokoojakatuja kuten Kasin ratikan katuja, Mäkelänkatua, Mannerheimintietä ja Aleksis Kiven kadun aluetta.

Jätehuollon hankkeet keskittyvät ympäristöhaittojen minimoimiseen ja HSY:n toimipisteiden mahdollisimman tehokkaaseen hyödyntämiseen. Aluepalvelulähtöiset investoinnit tähtäävät ensisijaisesti vastuullisiin ja kehittyviin palveluihin ja niiden parantamiseen. Aluepalvelulähtöisissä investoinneissa jatketaan yhteistyötä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n kanssa. Talousarviovuonna on varauduttu toteuttamaan Sortti-pienasema Espoon Nihtisillan kierrätystavaratalon läheisyyteen. Talousarviovuonna valmistuvat myös Kivikon Sortti-aseman uudisrakennus- ja täydennystyöt, joilla parannetaan asiakaspalvelua ja aseman logistiikkaa. Sortti-asemille haetaan talousarviovuonna aktiivisesti myös uusia rakennuspaikkoja ja jatketaan Sortti-konseptien kehitystyötä. Lisäksi suoritetaan mm. vuosittaiset aluepalveluiden kalustohankinnat, kuten lava- ja puristinhankintoja.

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit keskittyvät jätteenkäsittelykeskuksen toiminnan varmistamiseen ja ympäristöhaittojen minimoimiseen. Talousarviovuonna toteutetaan jätteiden loppusijoitusalueiden tiiviitä pintarakenteita ja kaasunkeräysjärjestelmiä sekä maisemoidaan kaatopaikka-alueita ympäristölupien mukaisesti. Investoinneilla pyritään estämään kaasupäästöt ja mahdollistamaan kaatopaikkakaasun tehokas hyödyntäminen energiaksi kaasuvoimalassa. Sähköntuotannon lisäksi Ämmäsuon lämpötaloutta parannetaan investoimalla lämmön talteenottojärjestelmiin, joilla varmistetaan alueen lämmöntuotannon omavaraisuus. Alueelle valmistuu uusi tasausallas ja pienimuotoinen hulevesien suodatusjärjestelmä. Lisäksi toteutetaan Ekoteollisuuskeskuksen sähkösaneeraukset, joilla korvataan vanhentuneita järjestelmiä ja varmistetaan prosessien toimivuus. Talousarviovuonna käynnistetään myös investoinnit biokaasulaitoksen mädätteen ohjaamiseksi maatalouskäyttöön. Ohjaamalla mädähte maatalouskäyttöön, on biojäte mahdollista kompostoida nykyistä pidempään sisätiloissa, mikä pienentää alueen hajuhaittoja. Biojätteen käsittelyn investoinneilla pyritään toiminnan tehostamisen lisäksi mahdollisimman haitattomaan biojätteen käsittelyyn ja estetään hajujen leviämistä alueelta. Käsittelypalvelut vastaa Vantaan jätevoimalan vaaralliseksi jätteeksi luokitellun tuhkan käsittelystä ja loppusijoittamisesta. Nykyisin käytössä olevan tuhkasolun T1 täytyttyä arviolta 2024 tulee käytössä olla uusi tuhkasolu T2. Talousarviovuonna investoidaan vaarallisen jätteen kaatopaikan uuden solun T2 rakennustöihin ja vanhan solun T1 sulkemisen valmistelutöihin. Jätevoimalan kuonan ohjaaminen maanrakennuskäyttöön edellyttää kenttäalueita kuonan käsittelyä, suhteuttamista ja varastointia varten. Suunnittelukaudella käynnistetään ja

toteutetaan kierrätystoiminnan edellyttämiä kenttärakenteita sekä Ämmäsuolle että Seutulaan. Jätteiden materiaalihyödyntämiseen tähtäävät Ekomo-toiminnot edellyttävät kenttätilaa ja mahdollisesti lajitteluun soveltuvia hallirakenteita. Kenttien rakenteissa on mahdollista hyödyntää jätevoimalan kuonaa.

Jätehuollon muut investoinnit sisältävät kiinteistökohtaiseen jätteenkeräykseen liittyviä kuljetuspalvelulähtöisiä investointeja ja muita jätehuollon toimintaa tukevia investointeja. Talousarviovuonna ja suunnitelmakaudella hankitaan merkittävä määrä jäteastioita lajitteluvaihtojen ulottuessa pieniin 1–4:n asunnon kiinteistöihin. Lisäksi investoidaan jätehuollon operatiivisiin IT-järjestelmiin, Seutulan alueen kehittämiseen kiertotalouskortteliksi ja vähäisiin maanhankintoihin. Uuden Sortti-aseman maanhankintaan on varauduttu vuonna 2025.

Rahoitus

Perustamislainat HSY:n jäsenkunnilta ovat yhteensä 1,1 miljardia euroa, jonka lisäksi HSY:llä on ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta nostettua pitkäaikaista lainaa vuoden 2022 lopussa ennusteen mukaan noin 756 miljoonaa, mikäli vuoden 2022 tulo-rahoitus ja investoinnit toteutuvat vuosiennusteen mukaisesti.

Tulo-rahoitus ei riitä kattamaan kuntayhtymän investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, minkä vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 433 miljoonaa euroa riippuen toteutuvasta investointitasosta. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella yhteensä noin 267 miljoonalla, josta 78 miljoonaa euroa on jäsenkuntalainojen lyhennyksiä. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 999 miljoonaa euroa. Lainamäärän jatkuva kasvu aiheuttaa lisääntyvää painetta HSY:n taloudelle kasvavien lainakorkojen ja lyhennysten myötä. On tarpeen tarkastella investointimenojen, velkaantumisen ja taksapolitiikan tasapainoa. Nykyisen kaltaisen investointitason jatkuminen tuo merkittävää painetta asiakasmaksujen korotuksille kummallakin toimialalla. Uudessa strategiassa tasapainoinen talous on yhtenä merkittävänä fokusalueena ja tasapainoisen talouden ohjelma on parhaillaan laadinnassa. Eräs keskeinen ohjelman sisältämä toimenpide on jo syksyllä 2022 käynnistymässä oleva vesihuollon maksurakenteen kehitysprojekti.

Lähipuosien suurten investointien takia HSY:n omavaraisuusaste heikkenee suunnitelmakausilla, ollen vuoden 2025 lopussa 25,7 %, kun viimeisimmässä tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 27,7 %. Vuosien 2024 ja 2025 ylijäämäiset tulokset kasvattavat maltillisesti omaa pääomaa, mutta vieraan pääoman kasvu suunniteltujen investointien rahoittamiseksi tarvittavalla ulkopuolisella lainarahoituksella heikentää omavaraisuutta. Pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä oli vuoden 2021 tilinpäätöksessä 1,828 miljardia euroa ja taloussuunnitelman mukaan se on vuoden 2025 lopussa 2,053 miljardia euroa.

Päätösehdotus (TF)

Hallitus päättää pyytää Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkeja antamaan 31.8.2022 mennessä lausuntonsa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2023–2025. Lisäksi hallitus päättää varata jätetaksan valmistelun osalta kaikille niille, joille asian ratkaisulla voi olla vaikutusta, mahdollisuuden lausua mielipiteensä asiasta 31.7.2022 mennessä.

Päätös

Hallitus päätti ehdotuksen mukaan.

